

**ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я.ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ”
КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

проф. Шульгай А.Г.

“22 ” червня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

дисципліна «ФІТОТЕРАПІЯ»

напрямок підготовки 1202 «ФАРМАЦІЯ»

спеціальність 7.12020101 «ФАРМАЦІЯ»

факультет фармацевтичний

навчальний рік 2016 – 2017

Розробник: к.м.н.. доц. Тюріна В.Ф., доц. Мандзій З.П., д.м.н., проф. Самогальська О.Є.

Схвалено на засіданні кафедри клінічної фармації

22 червня 2016 року, протокол № 12

Завідувач кафедри, професор

О.Є.Самогальська

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

**Тернопіль
2016**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів – 2,0	Напрямок підготовки 1202 Фармація	Нормативна	
Загальна кількість годин – 60	Спеціальність: 7.12020101 “Фармація”	Рік підготовки	
		4-й	
		Семестр	
		7-й	
		Лекції	
		год.	
		Практичні	
		30 год.	
		Лабораторні	
		год.	
		Самостійна робота	
		30 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		Залік	

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Програма з дисципліни «*Фітотерапія*» для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності 7.12020101 «Фармація», галузі знань 1202 «Фармація» для освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» із кваліфікацією «Провізор»,

Програма складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст», відповідних кваліфікацій та спеціальностей у вищих навчальних закладах МОЗ України з урахуванням освітньо-кваліфікаційної характеристики галузевого стандарту вищої освіти України з даного напрямку (наказ МОЗ України №539 від 08.07.2010 р., постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей») і робочих навчальних планів, обговорених і затверджених на засіданні Вченої Ради ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» 31.05.2016 Протокол №18 та введених в дію наказом ректора по університету № 225 від 01.06 2016 р.

ФІТОТЕРАПІЯ як навчальна дисципліна:

вивчає основні принципи і напрямки проведення терапії лікарськими рослинами окремих нозологічних груп захворювань. Вона базується на експериментальних даних і теоретичних положеннях фармакології, медико-біологічних наук, а також на фактичному матеріалі клінічних дисциплін.

На підставі знань про закономірності дії лікарських рослин в умовах порушень життєдіяльності організму складається уявлення про загальний вибір схем призначення препаратів з рослинної сировини залежно від віку, індивідуальної чутливості, складності патологічного процесу, функціональної здатності окремих систем і профілактики побічної дії цих препаратів.

Фітотерапія систематично вдосконалюється на підставі даних експериментальної та клінічної фармакології і фармації. У свою чергу клінічна фармакологія розробляє стратегію і тактику лікування захворювань у конкретного хворого, а також здійснює динамічний контроль ефективності та безпечності терапії.

Виходячи з методичного базису, створеного на основі вивчення патології і фармакології, та враховуючи навчальні плани фармацевтичної освіти, а також її специфіку, при викладанні курсу фітотерапії найбільш оптимальним є навчання на клінічних модельних ситуаціях. Спрямованість навчання уявляється за такою схемою: від патології до основних патогенетичних ланок, а потім до відповідних лікарських препаратів із подальшим порівняльним аналізом препаратів, що застосовуються при певній патології.

Термін вивчення навчальної дисципліни “нічна фармація” здійснюється студентами на 4 курсі, в 7 семестрі.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета - визначення напрямків і цілей фармакологічного втручання при проведенні фітотерапії захворювань внутрішніх органів. Визначення груп препаратів, принцип вибору окремих лікарських рослин у конкретній клінічній ситуації. Удосконалення використовуваних та створення нових методик лікування хвороб. Принципи складання комбінацій лікарських засобів з урахуванням клінічного перебігу захворювань, а також даних про фармакокінетику і фармакодинаміку препаратів з лікарських рослин. Принципи складання комбінацій лікарських засобів з урахуванням клінічного перебігу захворювань, а також даних про фармакокінетику і фармакодинаміку препаратів. Удосконалення використовуваних та створення нових методик лікування хвороб.

Завдання:

- навчити студентів загальних принципів фітотерапії при захворюваннях внутрішніх органів;
- розкрити практичні аспекти фітотерапії, шляхи і методи використання її досягнень у фармацевтичній практиці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

. Знати принципи фітотерапії основних патологічних станів, які розвиваються в результаті терапевтичних, хірургічних, гінекологічних, психічних, шкіряних, очних, отоларингологічних, стоматологічних, інфекційних, дитячих хвороб.

. Знати правила та способи введення лікарських речовин, виходячи з їх властивостей та особливостей дії

. Знати правила фармацевтичної етики і деонтології, вирішувати комплекс задач, зв'язаних із взаєминами між лікарем і хворим, хворим і провізором

вміти:

. Вміти використовувати знання про фармакологічні ефекти, механізм дії, фармакокінетику ліків, принципи їх дозування для ефективності і безпечності фітотерапії

. Готувати повідомлення для лікарів про традиційні і нові методи раціонального використання фітотерапії.

Схвалено на засіданні кафедри клінічної фармації
„_22_” _____06_____2016 року, протокол № _12_____
Завідувач кафедри, професор

О.Є. Самогальська

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма дисципліни включає 4 теми.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- А) лекції;**
- Б) практичні заняття (семінарські заняття);**
- В) самостійна робота студентів;**
- Г) консультації.**

Лекції охоплюють основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни, розкривають основні проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Видами занять згідно навчального плану є: практичні заняття, самостійна робота студентів.

Практичні заняття за методикою організації вони є клінічними, спрямовані на контроль засвоєння теоретичного матеріалу й формування практичних вмінь та навичок для вирішення практичних завдань. Поточний контроль. Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей.

Практичні заняття передбачають:

- а) вивчення основних передбачуваних побічних ефектів різних фармакотерапевтичних груп лікарських засобів, можливі прояви з боку різних систем та органів, основних груп ризику щодо розвитку побічних ефектів;
- б) клінічні прояви побічної дії з боку основних органів і систем;
- в) оцінка та інтерпретація лабораторно-інструментальних даних;
- г) вирішення ситуаційних задач.

Рівень підготовки студентів буде оцінюватись за результатами поточного контролю, у який входить розв'язування ситуаційних задач, проведення клініко-лабораторного обстеження пацієнта, трактування їх результатів, комп'ютерних тестів, опитування за темою заняття та письмових контрольних завдань.

Самостійна робота студента — одна з організаційних форм навчання, яка регламентується навчальним планом та виконується студентом самостійно поза межами аудиторних занять. Видом самостійної роботи є підготовка до практичного заняття та виконання індивідуальної самостійної роботи.

Формою підсумкового контролю знань є залік. Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Рекомендується застосувати такі

засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач.

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання.

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задач. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Фітотерапія хвороб внутрішніх органів

Конкретні цілі

Знати принципи фітотерапії основних патологічних станів, які розвиваються в результаті терапевтичних, хірургічних, гінекологічних, психічних, шкіряних, очних, отоларингологічних, стоматологічних, інфекційних, дитячих хвороб.

. Знати правила та способи введення лікарських речовин, виходячи з їх властивостей та особливостей дії

. Знати правила фармацевтичної етики і деонтології, вирішувати комплекс задач, зв'язаних із взаєминами між лікарем і хворим, хворим і провізором . Вміти використовувати знання про фармакологічні ефекти, механізм дії, фармакокінетику ліків, принципи їх дозування для ефективності і безпечності фітотерапії

. Готувати повідомлення для лікарів про традиційні і нові методи раціонального використання фітотерапії.

Предмет і завдання фітотерапії.

ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ

Конкретні цілі: Розглянути основні поняття, які стосуються теми Предмет і завдання фітотерапії. Визначення фітотерапії та її взаємозв'язок з медико-біологічними і клінічними дисциплінами. Значення фітотерапії в комплексному лікуванні різних захворювань. Удосконалення використовуваних та створення нових методик лікування хвороб.

Фактори, які впливають на взаємодію лікарських препаратів з біологічними системами і визначають кінцеву фармакотерапевтичну ефективність.

Принципи складання комбінацій лікарських засобів, засновані на знаннях етіології, патогенезу, і клінічного перебігу захворювання, а також фармакодинаміки і фармакокінетики лікарських препаратів. Використання явищ синергізму (аддитивний, потенціюючий – односторонній, взаємний, фармакодинамічний, фармакокінетичний) та антагонізму (конкурентний, функціональний, фармакокінетичний) для посилення головної дії ліків та послаблення побічних і токсичних ефектів в умовах комбінованої терапії. Особливості взаємодії препаратів, які впливають на різні рівні регуляторних систем організму.

Побічна дія лікарських засобів: місцевоподразнювальна, алергічна реакція; токсико-метаболічні реакції екзогенного (передозування, синергізм декількох препаратів), а також ендогенного (порушення біотрансформації, розподілу, виведення ліків, синергізм чи антагонізм з біологічно активними речовинами) походження; послаблення імунітету, дисбактеріоз, неврогенні реакції (психогенні, нейровегетативні. Методи контролю за випадками виникнення

побічної дії засобів у практиці. Визначення поняття “ризик лікування”.

Значення поєднання фітотерапії з іншими видами лікування дієтотерапією, фізіотерапією, бальнеотерапією психотерапією, працетерапією.

Визначення напрямків і цілей фармакологічного втручання при проведенні фітотерапії захворювань серцево-судинної системи (атеросклероз, міокардити, ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба, серцева недостатність, аритмії, ревматизм). Принципи вибору окремих засобів у конкретній клінічній ситуації і методи контролю ефективності та безпеки здійснюваної фітотерапії. Значення атеросклерозу в розвитку серцево-судинних захворювань (ІХС, гіпертонічна хвороба). Сучасні схеми фітотерапії дисліпопротеїнемії.

Визначення напрямків фармакологічного втручання при ІХС. Раціональні комбінації препаратів. Методи оцінки ефективності і безпеки фітотерапії.

Визначення напрямків фітотерапії гіпертонічної хвороби і гіпертензивних станів. Значення індивідуалізації доз та тривалості призначення препаратів для забезпечення ефективної та безпечної терапії. Застосування засобів, які впливають на нервову регуляцію діяльності серця. Призначення препаратів, що нормалізують обмінні процеси в міокарді. Порівняльна характеристика засобів, які використовуються для фітотерапії порушень ритму серця. Принципи вибору лікарських рослин у конкретній клінічній ситуації.

ТЕМА 1: ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ФІТОТЕРАПІЇ.

ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ. ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ДИХАННЯ, ТУБЕРКУЛЬОЗУ, ВУХА, ГОРЛА І НОСА

Конкретні цілі: Розглянути основні поняття, які стосуються теми. Визначення напрямків і шляхів фітотерапевтичного втручання при захворюваннях органів дихання (респіраторні захворювання органів дихання, бронхіальна астма, бронхіти, пневмонії). Принципи вибору окремих лікарських рослин у конкретній ситуації.

Визначення напрямків терапії бронхо-легеневих запальних захворювань. Вибір шляхів введення препаратів у конкретній клінічній ситуації

Профілактичне та лікувальне застосування засобів, що перешкоджають фіксації, проникненню і розвитку вірусів у клітині .

Особливості фітотерапії і вибір лікарських препаратів при пневмоніях, бронхітах, бронхіальній астмі. Особливості фітотерапії різних клінічних форм туберкульозу. Профілактика ускладнень.

Основні напрямки фітотерапії отоларингологічних захворювань: отитів, фарингітів, ларингітів, ринітів. Особливості вибору засобів у практиці лікування хвороб вуха, горла і носа.

ТЕМА 2: ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ДИХАННЯ, ТУБЕРКУЛЬОЗУ, ВУХА, ГОРЛА І НОСА

ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ

Тема 3: ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ.

Конкретні цілі: Вивчення принципів вибору засобів при захворюваннях шлунково-кишкового тракту (гастрити, коліт, виразкова хвороба, гепатити, холецистити, жовчокам'яна

хвороба, панкреатити). Принципи вибору засобів при конкретному захворюванні. Можливість взаємозаміни препаратів.

Визначення напрямків фітотерапії при захворюваннях шлунка і кишечника (гастрити, коліти, ентерити). Значення засобів, які виливають, на секреторну функцію шлунка, протизапальних, протимікробних, антацидних, ферментних препаратів, стимуляторів регенерації тканин. Роль симптоматичних засобів: протиблювотних, вітрогінних, послаблюючих, - у комбінованій терапії. Значення нейротропних засобів у терапії виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки. Принципи вибору засобів при конкретному захворюванні, можливість взаємозаміни препаратів.

Визначення цілей фітотерапії захворювань печінки та підшлункової залози (холецистити, гепатити, панкреатити). Обґрунтування вибору препаратів: ферменти і антиферменти, протигістамінні, анальгезуючі, спазмолітичні, протимікробні, дезинтоксикаційні, протизапальні, стимулятори регенеративних процесів, жовчогінні, засоби корекції порушень електролітної і кислотно-лужної рівноваги, загальнотонізуючі та нейротропні засоби. Принципи вибору засобів у конкретній клінічній ситуації, можливість заміни препаратів у межах фармакологічної групи.

ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ НИРОК І СЕЧОВИВІДНИХ ШЛЯХІВ ТЕМА 4: ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ НИРОК І СЕЧОВИВІДНИХ ШЛЯХІВ

Конкретні цілі: Розглянути основні поняття, які стосуються теми. Вивчення принципів вибору засобів при захворюваннях нирок. Визначення цілей фітотерапії пієлонефриту, циститу і сечокам'яної хвороби, включаючи заходи щодо усунення інфекції, зниження інтоксикації, підвищення опірності організму, відновлення уродинаміки, корекції порушень водно-сольового обміну на кислотно-лужної рівноваги. Обґрунтування доцільності та режиму призначення настоїв та відварів лікарських рослин, мінеральних вод, засобів, що сприяють виведенню уратів із організму.

Особливості фітотерапії спадкових та природжених хвороб нирок. Обґрунтування заходів патогенетичної терапії гострої та хронічної ниркової недостатності: усунення причин недостатності, призначення засобів для відновлення діурезу, водно-електролітної рівноваги, усунення гіперкаліємії, ацидозу, гіперазотемії; нормалізація обмінних процесів. Попередження розвитку набряку легенів, серцево-судинної недостатності, еклампсії.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
Л		П	лаб.	інд.	с.р.	Л		п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Предмет і завдання фітотерапії. ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ												

Тема 1.Предмет і завдання фітотерапії. ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ			12	-	-	12	-						
Тема2. ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ДИХАННЯ, ТУБЕРКУЛЬОЗУ, ВУХА, ГОРЛА І НОСА		-	6	-	-	10	-						
Тема 3. ФІТОТЕРАПІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ		2	6	-	-	10	-						
Тема4 Фітотерапія захворювань нирок і сечовивідних шляхів		2	6			10	-						
Усього годин	60		30			30							
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ – НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми заняття	Кількість годин
1.	Предмет і завдання фітотерапії. Фітотерапія захворювань серцево-судинної системи	12
2.	Фітотерапія захворювань органів дихання.	6
3.	Фітотерапія захворювань органів травлення	6
4	Фітотерапія захворювань нирок і сечовивідних шляхів	6
	Разом	30 год

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з.п.	Тема	Кількість годин
1	Оволодіти уміннями	
	Оцінювати роль і значення фітотерапії в комплексному	2

	лікуванні різних захворювань. Опанувати принципи фітотерапії	
	Оцінювати прогноз при ІХС, артеріальній гіпертензії, атеросклерозі. Трактувати критерії ефективності фітотерапії цих захворювань.	2
2	Оволодіти уміннями	
	Оцінювати прогноз при пневмонії, бронхіті, бронхіальній астмі. Пояснювати роль провізора в підвищенні ефективності терапії хворих пульмонологічного профілю.	2
	Оволодіти принципами вибору напрямків фітотерапії в оториноларингології. Пояснювати роль провізора в профілактиці ускладнень фітотерапії захворювань ЛОР-органів.	2
3	Оволодіти уміннями	
	Оволодіти принципами вибору засобів в лікуванні захворювань шлунково-кишкового тракту.	2
	Оволодіти принципами вибору засобів в лікуванні захворювань гепато-біліарної системи.	2
4	Оволодіти уміннями	
	Оволодіти принципами вибору напрямків фітотерапії захворювань нирок та трактувати критерії ефективності їх лікування.	2
	Оволодіти принципами вибору напрямків фітотерапії захворювань сечовивідних шляхів та трактувати критерії ефективності їх лікування.	2
	Оволодіти принципами вибору напрямків фітотерапії захворювань простати та трактувати критерії ефективності їх лікування.	2
5	Підготовка огляду наукової літератури тем, які не входять до плану аудиторних занять	20
6	Індивідуальна робота – підготовка огляду наукової літератури або проведення дослідження за однією з тем (за вибором)	2
	Разом	30

10. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ РОБІТ – не передбачено

11. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ – не передбачено

13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ – не передбачено

**14. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ
ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА (ІРС):**

1. Участь у роботі студентського наукового гуртка
2. Виступи на наукових форумах

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При оцінюванні студентів приділяється перевага стандартизованим **методам контролю**:

- тестування (усне, письмове, комп'ютерне);
- структуровані письмові роботи;
- структурований контроль практичних навичок;
- контроль виконання практичної роботи;
- усне опитування;
- усна співбесіда.

Форми контролю:

Попередній (вхідний) контроль слугує засобом виявлення наявного рівня знань студентів для використання їх викладачем на практичному занятті як орієнтування у складності матеріалу. Проводиться з метою оцінки міцності знань та з метою визначення ступеня сприйняття нового навчального матеріалу.

Поточний контроль – контроль самостійної роботи студентів щодо вивчення навчальних матеріалів. Здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок із метою перевірки підготовленості студента до заняття. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Рубіжний (тематичний) контроль засвоєння розділу (підрозділу) відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних тем шляхом тестування та/або усної співбесіди та/або виконання структурованих завдань. Тематичний контроль є показником якості вивчення тем розділів дисципліни та засвоєння студентами практичних навичок, а також пов'язаних із цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Проводиться на спеціально відведеному – підсумковому – занятті.

Проміжний контроль - полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях за певний період. Проводиться у формі семестрового заліку на останньому практичному (семінарському) занятті в семестрі.

Підсумковий контроль здійснює контролюючу функцію, проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах. Проводиться у формі іспиту з метою встановлення змісту знань студентів за обсягом, якістю та глибиною, а також вміннями застосувати їх у практичній діяльності. Під час підсумкового контролю враховуються результати складання здачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою робочої програми.

**ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ
ПО ЗАВЕРШЕННЮ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ**

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за 4-бальною шкалою
170-200 балів	5 – відмінно
140-179 балів	4– добре
101-139 балів	3 – задовільно
100 балів і менше	2– незадовільно

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ УСПІШНОСТІ

Оцінка з дисципліни визначається як середній бал поточної успішності, Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Бали з дисципліни конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями:

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за 4-бальною шкалою
170-200 балів	5 – відмінно
140-179 балів	4– добре
101-139 балів	3 – задовільно
100 балів і менше	2– незадовільно

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ УСПІШНОСТІ

Оцінювання поточної успішності проводиться шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності по завершенню вивчення дисципліни. При цьому заокруглення ОЦІНКИ здійснюється до 0,1.

Переведення оцінок за поточну успішність з 12-ти бальної шкали у 200-ти бальну шкалу здійснюється наступним чином:

12-бальна	200-бальна	12-бальна	200-бальна	12-бальна	200-бальна
4	116	6,9	146	9,8	176
4,1	117	7	147	9,9	177
4,2	118	7,1	148	10	179
4,3	119	7,2	149	10,1	180
4,4	120	7,3	150	10,2	181
4,5	121	7,4	151	10,3	182
4,6	122	7,5	152	10,4	183
4,7	123	7,6	153	10,5	184
4,8	124	7,7	154	10,6	185
4,9	125	7,8	155	10,7	186
5	126	7,9	156	10,8	187
5,1	127	8	158	10,9	188
5,2	128	8,1	159	11	189
5,3	129	8,2	160	11,1	190
5,4	130	8,3	161	11,2	191
5,5	131	8,4	162	11,3	192
5,6	132	8,5	163	11,4	193
5,7	133	8,6	164	11,5	194
5,8	134	8,7	165	11,6	195
5,9	135	8,8	166	11,7	196
6	137	8,9	167	11,8	197
6,1	138	9	168	11,9	198
6,2	139	9,1	169	12	200
6,3	140	9,2	170		

6,4	141	9,3	171		
6,5	142	9,4	172		
6,6	143	9,5	173		
6,7	144	9,6	174		
6,8	145	9,7	175		

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Схвалено на засіданні кафедри клінічної фармації
„_22_” _____06_____ 2016 року, протокол № _12_
Завідувач кафедри, професор О.Є. Самогальська

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою. Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного (семінарського) заняття.

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, виконав практичну роботу, частково оформив протокол.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення медичних понять недостатні, характеризує загальні ознаки патологічних станів, недооформив протокол заняття.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та медичних термінів, нечітко формулює висновки, орієнтується в методиці виконання практичної роботи, виконав її не в повному обсязі.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення дослідження.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення медичних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть патологічних процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки і призначати фармакотерапію, оформив протокол практичного заняття, допускаючи незначні помилки при застосуванні наукових термінів і понять.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; в повному об'ємі оформив

	протокол практичного заняття, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні патологічні явища і призначати відповідну фармакотерапію; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять, самостійно та правильно виконав практичну роботу, без помилок оформив протокол практичного заняття.

Схвалено на засіданні кафедри клінічної фармації
„_22_” _____06_____ 2016 року, протокол №_12_
Завідувач кафедри, професор О.Є. Самогальська

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Бали	Критерії оцінювання
0	Виставляється, коли студент виявляє повне незнання змісту виконання роботи.
1 - 3	Виставляється, коли студент частково виявляє знання змісту виконання роботи.
4 - 6	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується у методиці виконання роботи, виконав її в неповному обсязі, допускаючи грубі помилки .
7 - 9	Виставляється студенту, коли він самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10 - 12	Виставляється, коли студент самостійно, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.

Примітка: за недооформлені протоколи практичних занять з дисципліни від загальної кількості балів за практичне завдання віднімається 3,0 бали.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення медичних понять недостатні, характеризує загальні ознаки патологічних станів, недостатньо орієнтується в питаннях фармакотерапії.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та медичних термінів, нечітко формулює висновки. і складові фармакотерапії
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки і складові фармакотерапії.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення медичних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть патологічних станів і їх фармакотерапії; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні патологічні стани і підходи до їх фармакотерапії; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять.

Схвалено на засіданні кафедри клінічної фармації
„_22_” _____ 06_____ 2016 року, протокол № _12_
Завідувач кафедри, професор О.Є. Самогальська

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ЗАЛІКУ

Залік виставляється студенту, якщо середній бал успішності складає 4,0 і більше балів при відсутності академічної заборгованості.

Схвалено на засіданні кафедри клінічної фармації
„_22_” _____ 06_____ 2016 року, протокол № _12_
Завідувач кафедри, професор О.Є. Самогальська

9. Перелік навчально- методичної літератури

1. Фармакотерапія. Підручник для студентів фармацевтичних факультетів За редакцією О.В.Крайдашенко Вінниця :Нова книга 2010. - 644с.
2. Фармакотерапія. Учебник для фармацевтических вузов и факультетов /Под ред. акад. Б.А.Самуры. -Харків, 2000- 671 с.-1 том
3. Мамчур Ф.І. Довідник з фітотерапії. - К.: Здоровья, 1984. - 264 с.
Довідник з фітотерапії // Київ: «Здоров'я»,1986. -276с.
4. Товстуха Є.С. Фітотерапія. - К.: Здоровья, 1991. - 304 с.
- 5.Болгарович З.Е. Народна медицина українців. - К.: Наукова думка, 1990. - 230с.
6. Гарбарець М.О., Западнюк В.Г. Довідник з фітотерапії. - К.: Вища школа, 1981.-200с.
7. Гоменюк Г.А., Даниленко В.С. 700 рецептов фитотерапии. - К.: Б.й., 1995. - 84с.
8. Дьяконова Н.В. Фитотерапия /Пер. с фр., нем., сербохорватского. - М.: Союзмединформ, 1991. - Вып. 5 и 6. - 628 с.
- 9.Иванов В.И. Лекарственные средства в народной медицине. - М.: Воен-издат,1992.-448с.
- 10.Кархут В.В. Жива аптека. - К.: Здоровья, 1992. - 306 с.
11. Ковалев В.Н., Сербин А.Г. 1000 рецептов из лекарственных трав. - К.: НПО"Альфа",1991.-136с.
- 12.Ладьшина Е.А. .Морозова Р.С. Фитотерапия. - Л.: Медицина, 1987.-208 с.
13. Лекарственные растения (растения-целители) / Гаммерман А.Ф., Кадаев Г.Н., Яценко А.А. й др. - М.: Высшая школа,1990. - 544 с.
14. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник /За ред. академіка АН УРСР Гродзінського А. М. - К.: Голов.ред.укр. рад. енциклопедії ім.М.П. Бажана, 1991.-344с.
- 15.Основи практической фитотерапии. Учебное пособие./ КовалевВ.Н., Зупанец И.А.,Кисличенко В. С. й др.-Харьков.:Харьков, 1999.-304 с.
16. Памуков Д. П., Ахтарджіев Х.З. Аптека живої природи /Пер. з болг. -К.:Урожай, 1991.-304с.
17. Пастушенков Л.В., Лесновская Е.Е. Фармакотерапия с основами фитотерапии: Учебник. В 2 ч. - С.Пб, 1995.-371с.
- 18.Передерий В.А. Рецептурный справочник фитотерапевта. - К.: АО "Обереги", 1995.-432с.
19. Практическая фитотерапия/ Виноградова Т.А., Гажёв Б.Н., Виноградов В.М., Мартынов В.К.-М.:»ОЛМА-ПРЕСС», СПб.:Издательский дом «Нева»,1998.-640с.

Допоміжна

1. Внутренние болезни: Лекции для студентов и врачей в двух томах /Под ред. Шулушко Б.И.- 2-е изд., испр. и доп.- Т.1.- Спб, 1994.- 48- с.; Т.2.- Спб, 1994.-480 с
- 2.Казаков В.С. Справочник врача общей практики. В двух томах. - Минск: Высшейшая школа. - 1995.- Т.1.- 599 с.; Т.2.- 624 с..
3. Латогуз И.К., Телегина Н.Д., Михалин М.А. Внутренние болезни.-Харьков, 1994.- 583 с.
- 4.Фитотерапия. - М.: Медицина, 1984. - 464 с.
5. Даниленко В.С., Родионов П.В. Острые отравления растениями. - 2-е изд., испр. и доп.- Киев: Здоровье, 1982.
- 6.Носаль. І. М. Від рослини - до людини: Розповіді про лікувальні та лікарські рослини України / К.: Веселка, 1992. - 606 с.

**7.Растительные лекарственные средства / Н.П.Максютина, Н.Ф.Комисаренко,
А.П.Прокопенко й др. - К.:Урожай, 1985. - 242 с.**

**8.Современная фитотерапия / Под ред. В.Петкова. - София: Медицина й физкультура,
1988. - 504 с.**

**9. Машковский М.Д. Лекарственные средства: В 2 кн. – 11-е изд., стереотип. - М.:
Медицина, 2000.**

„__22__” ____06____ 2016 року, протокол № _12____
Завідувач кафедри, професор О.Є. Самогальська

